

SOUDNÍ DVŮR ES - ÚNOR A BŘEZEN 2005

Navazujeme na přehled nejzajímavějších rozsudků Soudního dvora za uplynulé dva měsíce spolu s přehledem aktuálních informací z tohoto soudu.¹ Výběr se opět řídil především významem rozsudků pro právní praxi v České republice.

ODPOVĚDNOST ZA VADNÉ VÝROBKY – UVEDENÍ NA TRH DISTRIBUČNÍ SPOLEČNOSTÍ, KTERÁ JE 100% DCEŘINNOU SPOLEČNOSTÍ VÝROBCE

Rozsudek ze dne 9.2. 2006, Declan O'Byrne, C-127/04 (první senát, generální advokát L.A. Geelhoed)

Směrnice 85/374/EHS² - Odpovědnost za vadné výrobky - Pojem ‚vedení výrobku do oběhu‘ - Dodávka výrobce jím zcela vlastněné dceřiné společnosti

(27) – (30) [...] výrobek [musí být] považován za uvedený do oběhu ve smyslu článku 11 směrnice, když je ukončen výrobní proces provedený výrobcem a výrobek vstupuje do procesu prodeje, kdy je nabízen veřejnosti za účelem používání nebo spotřeby. V tomto ohledu je v zásadě bez významu skutečnost, že výrobek je prodáván výrobcem přímo uživateli nebo spotřebiteli nebo že se tento prodej uskutečňuje v rámci takového distribučního procesu, který zahrnuje jeden či více subjektů, jako je proces evokovaný v čl. 3 odst. 3 směrnice. Pokud je však jeden z článků distribučního řetězce úzce spojen s výrobcem, například v případě 100% dceřiné společnosti posledně uvedeného, je namísto určit, zda toto spojení má za následek, že tato entita je ve skutečnosti zapojena do výrobního procesu dotyčného výrobku. Posouzení takového úzkého vztahu musí být provedeno nezávisle na tom, zda se jedná o odlišné právnické osoby, či nikoliv. Naproti tomu je relevantní otázka, zda se jedná o podniky vykonávající odlišné výrobní činnosti, nebo naopak o podniky, z nichž jeden, dceřiná společnost, jedná pouze jako distributor nebo jako uschovatel výrobku vyrobeného mateřskou společností. [...]

(38) [P]okud je podána žaloba proti společnosti chybně považované za výrobce výrobku, ačkoliv ve skutečnosti byl výrobek vyroben jinou společností, přísluší v zásadě vnitrostátnímu právu, aby stanovilo podmínky, za kterých může dojít k záměně účastníka řízení v rámci takové žaloby. Vnitrostátní soud, který zkoumá podmínky, kterým podléhá tato záměna, musí nicméně zajistit, aby byla dodržena osobní působnost směrnice, jak je určena jejími články 1 a 3.

Skutkový základ sporu v původním řízení: V případě, který řešily anglické soudy, šlo o poněkud smutný případ dítěte, kterému byla podána očkovací látka, jež dítěti následně způsobila závažnou újmu. Výrobcem očkovací látky byla francouzská společnost (dále „výrobce“), která ji do Spojeného království distribuovala prostřednictvím své 100% dceřinné společnosti (dále „dceřinná společnost“). Rodiče dítěte zažalovali na náhradu škody nejprve dceřinnou společností s tvrzením, že se jedná o výrobce očkovací látky a teprve o dva roky později žalovali samotného francouzského výrobce. Uvedli, že teprve tehdy se dozvěděli, že skutečným výrobcem je právě francouzská společnost a nikoliv její anglická dceřinná společnost. Tato žaloba však byla mezitím promlčena,³ neboť od okamžiku dodání látky do

¹ Naposledy (přehled za prosince 2005 a leden 2006) viz *Soudní rozhledy* č. 3/2006.

² Směrnice Rady 85/374/EHS ze dne 25. července 1985 o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti za vadné výrobky, Úř. věst L 210, s. 29, Zvl. vyd. 15/01, s. 257.

³ Promlčení upravuje čl. 11 směrnice.

Spojeného království oběhlo více než deset let. Předběžné otázky se tedy týkaly za prvé výkladu pojmu „uvedení do oběhu“ (zda je výrobek uveden do oběhu již okamžikem dodání výrobku distribuční společnosti, jež je však 100% dceřinnou společností výrobce), nebo až okamžikem uvedení výrobku na trh touto dceřinnou společností. Druhou a třetí otázkou bylo možné shrnout do jediné, tážající se zda, pokud je podána žaloba proti společnosti, která je chybně považována za výrobce výrobku, zatímco ten byl ve skutečnosti vyroben jinou společností, je vnitrostátním soudům dovoleno považovat takovou žalobu za podanou proti výrobní společnosti a zaměnit ji, jako žalovanou, za společnost, proti které bylo řízení zahájeno původně.

Poznámky k rozsudku a jeho relevance pro ČR: Odpověď na první otázku zdůrazňuje aspekt výrobní činnosti výrobce na úkor faktické možnosti spotřebitelů se odpovědnosti dovolat. Generální advokát navrhol jiné kritérium, kterým je kontrola nebo vzdání se kontroly nad výrobkem.⁴ Jak totiž uvedl, hospodářská činnost může být organizována rozmanitým způsobem a výrobek může být poté, kdy byla dokončena jeho výroba, stále pod kontrolou skupiny společností, již je výrobce součástí, například ve skladech distributorských součástí skupiny. Promlčecí doba na uplatnění nároku ze škody tak může fakticky uplynout, aniž by se výrobek dostal mimo kontrolu skupiny ke konečnému spotřebiteli.⁵

V odpovědi na druhou otázku Soudní dvůr zdůrazňuje taxativnost výčtu odpovědných osob podle směrnice, kdy je podle ní odpovědný výrobce a pouze v přesně vymezených případech za něj může odpovídat jiná osoba.⁶ Ačkoliv tedy Soudní dvůr zamlžuje svůj výrok slovy „přísluší v zásadě vnitrostátnímu právu, aby stanovilo podmínky, za kterých může dojít k záměně účastníka řízení v rámci takové žaloby“, výčet osob, které mohou odpovídat za vadný výrobek na místo výrobce představuje nepřekročitelnou hranici.

V České republice transponuje směrnici zákon č. 59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku, ve znění zákona č. 22209/2000 Sb.). Závěry Soudního dvora jsou samozřejmě plně použitelné i pro tuto právní úpravu.

ZNEUŽITÍ SYSTÉMU DPH A VYHÝBÁNÍ SE JEJÍMU PLACENÍ – PODMÍNKY APLIKACE DOKTRÍNY ZNEUŽITÍ PRÁVA NA SYSTÉM DPH

Rozsudek ze dne 21.2. 2006, Halifax a další, C-255/02 (velký senát, generální advokát M.P. Maduro)

Šestá směrnice o DPH⁷ – Hospodářská činnost – Dodání zboží – Poskytování služeb – Zneužití – Plnění, jejichž jediným účelem je získání daňového zvýhodnění

(58) a (59) [T]aková plnění, jako jsou plnění dotčená v původním řízení, jsou dodáním zboží nebo poskytnutím služeb a hospodářskou činností [...], pokud splňují objektivní kritéria, na nichž jsou uvedené pojmy založeny. Tato kritéria sice zajisté nejsou splněna v případě daňového podvodu, například nepravdivým daňovým přiznáním nebo vystavením nesprávných faktur. To však nemění nic na tom, že otázka, zda dotyčné plnění je uskutečněno s jediným cílem, a to získat daňové zvýhodnění, není relevantní pro určení, zda je dodáním zboží nebo poskytnutím služeb a hospodářskou činností.

⁴ Body 42-52 stanoviska.

⁵ Srov. zejm. bod 48 stanoviska.

⁶ Srov. i rozsudek ze dne 10. ledna 2006, Skov a Bilka, C-402/03, dosud nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí.

⁷ Šestá směrnice Rady 77/388/EHS ze dne 17. května 1977 o harmonizaci právních předpisů členských států týkajících se daní z obrátu – Společný systém daně z přidané hodnoty: jednotný základ daně, Úř. věst. L 145, s. 1; Zvl. vyd. 09/01, s. 23 (dále jen „šestá směrnice“).

(85) a (86) [Š]está směrnice musí být vykládána v tom smyslu, že brání nároku osoby povinné k dani na odpočet daně z přidané hodnoty odvedené na vstupu, pokud plnění zakládající tento nárok představují zneužití. Pro zjištění existence zneužití je jednak nezbytné, aby výsledkem dotčených plnění přes formální použití podmínek stanovených relevantními ustanoveními šesté směrnice a vnitrostátních předpisů provádějících tuto směrnici bylo získání daňového zvýhodnění, jehož poskytnutí by bylo v rozporu s cílem sledovaným těmito ustanoveními. Krom toho musí ze všech objektivních okolností vyplývat, že hlavním účelem dotčených plnění je získání daňového zvýhodnění.

(93) a (94) [Z]jištění existence zneužití nemusí vést k sankci, pro niž by byl nezbytný jasný a jednoznačný právní základ, ale k povinnosti vrácení získané částky jako prostému důsledku uvedeného zjištění, jež učiní odpočet DPH odvedené na vstupu zcela nebo zčásti bezdůvodným[...]. Z toho plyne, že plnění uskutečněná v rámci zneužití musejí být nově definována tak, aby byla nastolena taková situace, jaká by existovala v případě neexistence plnění představujících uvedené zneužití.

Skutkový základ sporu v původním řízení: V krátké době od vynesení rozsudku ve věci *Optigen*⁸ se Soudní dvůr znovu zabýval komunitárním systémem daně z přidané hodnoty a jeho možným zneužitím ze strany plátců DPH. Vedle zde anotovaného případu *Halifax a další* to ještě byly *BUPA Hospitals a Goldsbrough Developments* (C-419/02) a *University of Huddersfield Higher Education Corporation* (C-223/03). Rozsudky v těchto věcech Soudní dvůr vynesl v tentýž den a generální advokát u nich přednesl společné stanovisko. Všechny měly společně to, že v nich plátce DPH (respektive jejich skupina) uskutečnil sofistikovaný řetězec transakcí (v každém případě na jiném základě), pomocí něhož se vyhnul placení DPH.⁹ Předkládající soudy se pak svými předběžnými otázkami tázaly nejprve na to, zda lze plnění, která jsou uskutečněna s jediným cílem získat daňové zvýhodnění bez jiného hospodářského účelu, považovat za dodání zboží nebo poskytnutí služeb a hospodářskou činnost ve smyslu čl. 2 bodu 1, čl. 4 odst. 1 a 2, čl. 5 odst. 1 a čl. 6 odst. 1 šesté směrnice (srov. výše cit. body rozsudku 58 a 59). Druhá otázka směřovala ke zjištění, zda je třeba vykládat šestou směrnici v tom smyslu, že brání nároku osoby povinné k dani na odpočet DPH odvedené na vstupu, pokud plnění zakládající tento nárok představují zneužití (srov. výše cit. body rozsudku 85 a 86). Konečně třetí otázkou se předkládající soud tázal, za jakých podmínek lze vymáhat DPH, pokud byla zjištěna existence zneužití (srov. výše cit. body rozsudku 93 a 94).

Poznámky k rozsudku a jeho relevance pro ČR: Na rozdíl od případu *Optigen*, kdy byli do systému tzv. kolotočového podvodu zapojeni i nic netušící obchodníci, v anotovaném rozsudku šlo o dobře promyšlený systém, který ve svém souhrnu umožnil, aby určité transakce (v případě *Halifax* to byly stavební práce) nebyly zdaněny DPH, přičemž účastníky systému byly skupiny vzájemně propojených společností. Daňové orgány a posléze i soudy předkládající předběžné otázky pak hledaly cestu, jak navzdory tomuto promyšlenému systému DPH přece jen vybrat, respektive jak zabránit tomu, aby se dotčené subjekty vyhnuly své daňové povinnosti. Odpověď na první otázku ukazuje, že cestou, že by daňové orgány zkoumaly pravou motivaci účastníků systému a transakce uskutečněné pouze s cílem, aby se celý systém vyhnul placení DPH, pak nepovažovaly za zdanitelná plnění, která lze započítat na DPH odvedenou na vstupu, to nepůjde.

Daleko zajímavější je druhá skupina otázek, neboť ta napovídá, že i přes objektivní povahu

⁸ Rozsudek ze dne 12. ledna 2006, *Optigen a další*, C-354/03, C-355/03 a C-484/03, dosud nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí. Srov. anotaci v *Soudních rozhledech* č. 3/2006.

⁹ Popis těchto mechanismů spolu s předběžnými otázkami předloženými v jednotlivých případech obsahuje stanovisko generálního advokáta v bodech 11-37.

systému DPH je v něm možné nalézt ochraňující nástroje k zajištění toho, aby práva, která systém DPH přiznává, nebyla vykonávána způsobem, který je „protiprávní, nadměrný nebo překroucen“, tak jak to koneckonců vyžaduje „každý právní řád, který se snaží dosáhnout minimální úrovně dokonalosti“.¹⁰ Tímto nástrojem je doktrína zneužití práva.¹¹ Soudní dvůr se s generálním advokátem v podstatě shodl na postupu, který by daňové orgány měly přijmout ke zjištění zneužití práva. Jasně je, že pro toto zkoumání není důležitý subjektivní úmysl toho, kdo právo domněle zneužívá.¹² Zneužívající účel jednání musí vyplývat z objektivních okolností. Ty nastanou, pokud není jednání dotčené osoby možné vysvětlit jinak, než právě obcházením práva. Pokud by tedy transakce bylo možné objektivně vysvětlit jinak, než cílem vyhnoutí se placení DPH, tato podmínka by nebyla splněna. Druhou nezbytnou podmínkou je pak to, že daňové zvýhodnění (v tomto případě vyhnoutí se placení DPH) musí být v rozporu s cílem sledovaným příslušnými předpisy.¹³ Pamatovat přitom je však třeba také na to, že samotná volba daňového režimu, která vede k snížení zdanění plátce není v rozporu se systémem DPH.¹⁴ V úvahu je třeba podle Soudního dvora vzít „čistě umělý charakter [...] plnění, jakož i právní, hospodářské nebo personální vztahy mezi subjekty účastnicími se plánu na snížení daňové zátěže“ (bod 80). V odpovědi na třetí otázku Soudní dvůr dává kritéria k případnému dodatečnému vybrání DPH.

Uvedený rozsudek je významný především díky rozboru doktríny zneužití práva. Ta jako taková může být využívána i finančními orgány při správě daní v České republice. Stejně jako každý jiný rozsudek Soudního dvora tak Halifax a další nabízí závaznou interpretaci šesté směrnice, použitelnou v jakémkoliv jiném případě.

PRINCIP RES IUDICATA VERSUS EFEKTIVITA PRÁVA SPOLEČENSTVÍ - KONEČNÁ ROZHODNUTÍ SOUDŮ V ROZPORU S PRÁVEM SPOLEČENSTVÍ NEMUSÍ BÝT PŘEZKOUMÁVÁNA

Rozsudek ze dne 16.3. 2006, Kapferer, C-234/04 (první senát, generální advokát A. Tizzano)

Soudní rozhodnutí o příslušnosti - Překážka věci rozsouzené - Znovuotevření v odvolacím stupni - Právní jistota - Přednost práva Společenství - Článek 10 ES

(20) *V tomto ohledu je namístě připomenout důležitost, která jak v právním řádu Společenství, tak ve vnitrostátních právních rádech přísluší zásadě překážky věci rozsouzené. Za účelem zajištění jak stability práva a právních vztahů, tak řádného výkonu spravedlnosti je totiž důležité, aby soudní rozhodnutí, která se po vyčerpání možných procesních prostředků nebo po uplynutí lhůt stanovených pro tyto procesní prostředky stala konečnými, již nemohla být zpochybněna [...].*

(21) *Právo Společenství tudíž vnitrostátnímu soudu neukládá, aby nepoužil vnitrostátní procesní pravidla přiznávající rozhodnutí povahu zakládající překážku věci rozsouzené i přesto, že by to umožnilo napravit porušení práva Společenství dotčeným rozhodnutím [...].*

Skutkový základ sporu v původním řízení: V hlavním řízení se jednalo o spotřebitelský spor mezi paní Kapferer, která od žalované společnosti obdržela reklamní materiály s

¹⁰ Srov. bod 73 stanoviska, které cituje stanovisko generálního advokáta Tesaura ve věci *Kefalas a další* (rozsudek ze dne 12. května 1998, C-367/96, Recueil, s. I-2843).

¹¹ Stanovisko generálního advokáta obsahuje excelentní analýzu této doktríny nejen ve vztahu k DPH, ale v rámci celého práva Společenství obecně (srov. bod 60 an. stanoviska).

¹² Srov. především stanovisko

¹³ Bod 74 a 75, stanovisko 87 a 89.

¹⁴ Bod 73.

klamavým příslibem výhry. Výhry se poté domáhala před rakouskými soudy. Předkládající soud, který ve sporu rozhodoval již ve druhém stupni, měl pochybnosti o své příslušnosti na základě nařízení č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.¹⁵ Nepříslušnost před tímto soudem namítala žalovaná společnost s tím, že příslušným by neměl být rakouský soud podle zvláštních ustanovení nařízení č. 44/2001, která upravují příslušnost soudů ve sporech ze spotřebitelských smluv,¹⁶ ale soud v Německu (kde měl žalovaný sídlo) podle obecných ustanovení nařízení týkajících se závazků.¹⁷ Žalovaný však nepříslušnost nenamítal již v řízení před soudem prvního stupně a podle rakouské procesní úpravy se tak rozhodnutí o nepříslušnosti stalo nepřezkoumatelným.¹⁸ Soud poté předložil dlouhý seznam otázek, které bylo možné rozdělit do dvou skupin. V první se tázal na aplikovatelnost zásad uvedených v rozsudku *Kühne & Heitz*,¹⁹ týkajících se povinnosti uložené správnímu orgánu přezkoumat konečné správní rozhodnutí porušující právo Společenství, jak bylo toto v mezidobí vyloženo Soudním dvorem. Ve druhé potom přímo na výklad dotčených ustanovení nařízení.

Poznámky k rozsudku a jeho relevance pro ČR: Zdálo by se, že má *res iudicata* v případě soudních rozhodnutí vyhráno. Soudní dvůr zdůraznil důležitost tohoto principu, přičemž velmi blízce sledoval argumentaci přednesenou generálním advokátem a rovněž všemi členskými státy zúčastněnými na řízení.²⁰ Ta pravá zkouška odolnosti tohoto principu však teprve přijde. V případě *Lucchini Siderurgica*²¹ kde proběhne v červnu ústní jednání před velkým senátem, jde totiž o mnohem více než o nepřezkoumatelné rozhodnutí o příslušnosti. Zde se jedná o významnou státní podporu, udělenou italskými orgány a přes nesouhlas Komise následně potvrzenou pravomocným soudním rozhodnutím.²²

PROJEKTY, JEJICHŽ REALIZACE ZAPOČALA PŘED PŘISTOUPENÍM, NEPODLÉHAJÍ POVINNOSTI POSUZOVÁNÍ VLIVŮ NA ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Rozsudek ze dne 23.3. 2006, Komise v. Rakousko, C-209/04 (druhý senát, generální advokátka J. Kokott)

Řízení týkající se plánu nebo projektu výstavby - Řízení o vymezení trasy rychlostní silnice - Posouzení vlivů na životní prostředí - Časová působnost směrnice 92/43 a 85/337

(56) *Dále z judikatury Soudního dvora vyplývá, že zásada předložení projektů, které mohou mít na životní prostředí významný vliv, k posouzení vlivů na životní prostředí, není použitelná*

¹⁵ Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, Úř. vest. L 12, s. 1; Zvl. vyd. 19/04, s. 42.

¹⁶ Čl. 15 odst. 1 písm. c).

¹⁷ Čl. 5 odst. 1 písm. a).

¹⁸ I samotné nařízení v čl. 24 stanoví: „Není-li soud jednoho členského státu příslušný již podle jiných ustanovení tohoto nařízení, stane se příslušným, jestliže se žalovaný dostaví k jednání k tomuto soudu. To neplatí, pokud se žalovaný dostaví proto, aby namítal nepříslušnost soudu, nebo je-li jiný soud podle článku 22 výlučně příslušný“. Aplikovatelností tohoto ustanovení na spor v hlavním řízení se však Soudní dvůr nezabýval.

¹⁹ Rozsudek ze dne 13. ledna 2004, *Kühne & Heitz*, C-453/00, Recueil, s. 1-837. K analýze rozsudku a jeho dopadů v kontextu rozsudků týkajících se odpovědnosti členských států za porušování práva Společenství soudy srov. *J. Komárek*, „Velký hybatel“ - Soudní dvůr a hledání vnitřního souladu právního řádu Společenství, vyjde v časopise *Právník* č. 5/2006. K principu *res iudicata* v právu Společenství srov. *P. Bříza*, Právní jistota vs. princip efektivity, aneb požívá *res iudicata* v komunitárním právu ochrany? *Jurisprudence* č. 6/2005 a 7/2005.

²⁰ Řízení se účastnila i Česká republika.

²¹ Věc C-119/05 *Lucchini Siderurgica*, Úř. vest. C 132 ze dne 28.5. 2005, s. 13.

²² Srov. také stanovisko generálního advokáta D. Ruiz-Jarabo Colomera ze dne 16.3. 2006 ve spojených věcech C-392/04 a C-422/04 i-21 *Germany a ISIS Multimedia Net*, dosud nepublikováno, kde označuje judikaturu *Kühne & Heitz* (s jejími omezujícími podmínkami navázanými na vnitrostátní procesní právo) za „slepu uličku“ (bod 3).

v případech, ve kterých datum formálního podání žádosti o povolení projektu předchází datu uplynutí lhůty pro provedení směrnice [...].

(57) Soudní dvůr se totiž domníval, že toto formální kritérium je jediným, které je v souladu se zásadou právní jistoty a které umožňuje zachovat užitečný účinek směrnice. Důvodem této úvahy je, že taková směrnice jako je směrnice o stanovištích se v široké míře týká projektů většího rozsahu, jehož uskutečnění je velmi často dlouhodobé. Nebylo by tak vhodné, aby řízení, složitá již na vnitrostátní úrovni a formálně zahájená před datem uplynutí lhůty pro provedení uvedené směrnice, byla ztížena a zpožděna z důvodu specifických požadavků uložených touto směrnicí a aby tím byly dotčeny již vzniklé situace [...].

(58) Směrnice 85/337 a směrnice o stanovištích se přitom obě týkají posouzení vlivů určitých veřejných a soukromých záměrů na životní prostředí. V obou těchto případech se řízení o posouzení provádí před konečným výběrem projektu. Výsledky tohoto posouzení musí být vzaty v úvahu při rozhodování o projektu, který může být změněn na základě těchto výsledků. Jednotlivá stadia posuzování projektu jsou propojena tak, že tvoří komplexní operaci. Skutečnost, že je obsah určitých předpisů rozdílný, nemůže zpochybnit toto posouzení. Z toho vyplývá, že žalobní důvod musí být posouzen k datu, ke kterému byl projekt formálně představen, tedy k datu, které je uvedeno v bodě 54 tohoto rozsudku.

Skutkový základ sporu v původním řízení: Komise v řízení o porušení povinnosti podle článku 226 SES žalovala Rakousko, že správně a zcela při povolování projektu výstavby spolkové rychlostní silnice S 18 u jezera Constance (dále jen „silnice S 18“) nedodržela požadavky stanovené čl. 6 odst. 4 směrnice o stanovištích.²³ Tento článek obdobně jako směrnice o posuzování vlivů na životní prostředí²⁴ upravuje povinnost členských států zajistit posouzení vlivů zamýšlených projektů na chráněné území. Dříve než se Soudní dvůr začal zabývat samotnou existencí porušení povinnosti, zkoumal, zda se vůbec na výstavbu silnice S 18 v rozhodné době směrnice o stanovištích vztahovala. Jak vyplývá z výše citované pasáže rozsudku, jeho závěr byl v tomto směru negativní. Rozhodným okamžikem přitom zřejmě je „formální představení a předložení projektu“ v souladu s vnitrostátní právní úpravou, která upravuje proces jeho povolování.²⁵

Poznámky k rozsudku a jeho relevance pro ČR: Soudní dvůr zde upřednostnil požadavky právní jistoty před prosazením povinností ze směrnice. Generální advokátka ve svém stanovisku dospěla k závěru opačnému, především na základě toho, že odlišila směrnicí o posuzování vlivů na životní prostředí od směrnice o stanovištích. Zatímco první z nich podle generální advokátky klade především procesní požadavky na posouzení, jehož cílem je, aby se povolovací orgán, navrhovatel projektu a veřejnost seznámili v dostatečně raném stádiu realizace projektu s jeho možnými požadavky životního prostředí a aby se těmto požadavkům projekt případně přizpůsobil, směrnice o stanovištích sama určuje substantivní environmentální standardy, které musí být při ochraně přírodních stanovišť respektovány. Samotný proces posuzování jen přispívá k dodržování těchto standardů. Rozhodným okamžikem by pak podle generální advokátky byl okamžik konečného povolení projektu, nikoliv okamžik zahájení formálního schvalovacího řízení.²⁶ Soudní dvůr ovšem tento

²³ Směrnice Rady 92/43/EHS ze dne 21. května 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, Úř. vest. L 206, s. 7; Zvl. vyd. 15/02, s. 102. Komise žalovala Rakousko i pro další porušení povinností vyplývajících z této směrnice jakož i směrnice Rady 79/409/EHS ze dne 2. dubna 1979 o ochraně volně žijících ptáků, Úř. vest. L 103, s. 1; Zvl. vyd. 15/01, s. 98.

²⁴ Směrnice Rady 85/337/EHS ze dne 27. června 1985 o posuzování vlivů některých veřejných a soukromých záměrů na životní prostředí, Úř. vest. L 175, s. 40; Zvl. vyd. 15/01, s. 248.

²⁵ Srov. bod 54 rozsudku.

²⁶ Srov. bod 55-64 stanoviska generální advokátky.

argument nevyslyšel a zvolil jiné kritérium. Případ tak má vliv na interpretaci jak zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů, který transponuje směrnice o posuzování vlivů, tak na zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, který transponuje směrnici o přírodních stanovištích.

ZA POVŠIMNUTÍ STOJÍ

Zde jsou uvedena další důležitá rozhodnutí ze sledovaného období, na která již sice nezbyl prostor pro detailnější anotaci, jež by však neměla uniknout pozornosti české právnické veřejnosti. Pokud se již stala předmětem detailního komentáře v českém odborném tisku a autor tohoto přehledu se o takovém komentáři dozvěděl, je zde na tyto komentáře odkázáno.

Rozsudek ze dne 31.1. 2006, Komise v. Španělsko, C-503/03 (velký senát, generální advokátka J. Kokott): Vztah Schengenského *acquis* a komunitárního práva (právo na volný pohyb osob) – Občanovi třetí země, který je zapsán v Schengenském informačním systému (a kterému tudíž musí členské státy odepřít vstup na svoje území), jemuž však zároveň svědčí právo na vstup na území EU, jelikož je manželem občana EU, může dotčený členský stát odepřít právo vstupu pouze pokud prokáže, že přítomnost tohoto občana třetí země představuje v Schengenském prostoru skutečnou, trvající a dostatečně závažnou hrozbu, kterou je dotčen základní zájem společnosti. Za tímto účelem spolu musí orgány členských států v souladu se zásadou loajální spolupráce účinně komunikovat a případně si poskytnout doplňující informace k takovému zjištění. (Komentář v časopise *Jurisprudence* č. 3/06 Emil Ruffer.)

Usnesení ze dne 9.2. 2006, Lákep, C-261/05 (čtvrtý senát, generální advokát L.A. Geelhoed – nepředkládal stanovisko): Toto usnesení potvrzuje přístup Soudního dvora k časovým účinkům komunitárního práva v nových členských státech, který Soudní dvůr zaujal v rozsudku ze dne 10.1. 2006, *Ynos Kft*, C-302/04 (viz komentář M. Bobka v *Soudních rozhledech* č. 3/2006). Zde odmítl jako nepřipustnou předběžnou otázku maďarského soudu, neboť skutkové okolnosti předcházely přistoupení Maďarska k EU. Obdobně tomu bylo i v případě *Lákep*.

Rozsudek ze dne 16.2. 2006, Verdoliva, C-3/05 (druhý senát, generální advokátka J. Kokott): Bruselská úmluva²⁷ – Rozhodnutí, kterým se povoluje výkon rozhodnutí vydaného v jiném smluvním státě – Neuskutečněné nebo vadné doručení – Seznámení se – Lhůta pro podání opravného prostředku.

(výroková část) Článek 36 [Bruselské úmluvy] musí být vykládán v tom smyslu, že vyžaduje řádné doručení rozhodnutí, kterým se povoluje výkon rozhodnutí, s ohledem na procesní pravidla smluvního státu, v němž je výkon navrhován, a že tedy v případě neuskutečněného nebo vadného doručení rozhodnutí, kterým se povoluje výkon rozhodnutí, nestačí k tomu, aby začala běžet lhůta stanovená v uvedeném článku pouze to, že se osoba, proti níž je výkon navrhován, o tomto rozhodnutí dozví.

Rozsudek ze dne 9.3. 2006, van Esbroeck, C-436/04 (druhý senát, generální advokát D. Ruiz-Jarabo Colomer): Princip *ne bis in idem* v prostoru svobody, bezpečnosti a práva; definice totožného činu; absence zohlednění trestněprávní kvalifikace nebo chráněného právního zájmu. (Komentář v časopise *Jurisprudence* č. 3/06, Jan Komárek)

(31) a (32) [M]ožnost rozdílných právních kvalifikací téhož činu ve dvou různých smluvních státech nemůže být překážkou pro uplatnění článku 54 [Úmluvy provádějící Schengenskou

²⁷ Úmluva ze dne 27. září 1968 o soudní příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, OJ 1972, L 299, s. 32.

dohodu]. Ze stejných důvodů nelze přijmout kritérium totožnosti chráněného právního zájmu, neboť se toto kritérium může měnit v závislosti na smluvním státu.

(36) [Jediným relevantním kritériem pro účely uplatnění článku 54 [Úmluvy provádějící Schengenskou dohodu je] kritérium totožnosti skutkové podstaty činu, chápané jako existence souboru konkrétních okolností, které jsou vzájemně neoddělitelně spojeny.

AKTUALITY ZE SOUDNÍHO DVORA

Dne 6. října 2006 dojde k významné obměně složení Soudního dvora, neboť řadě soudců končí jejich mandáty (je to i případ českého soudce Jiřího Malenovského, který si při svém jmenování vylosoval kratší mandát). Všem soudcům z nových členských států, kteří tento kratší mandát obdrželi, prodloužily vlády členských států jejich funkční období. Kromě českého soudce se jedná o G. Arestise (Kypr), B. Bartheta (Malta), E. Levitse (Lotyšsko) a P. Kūrise (Litva). J.N. da Cunha Rodrigues (Portugalsko), C.W.A. Timmermans (Nizozemsko) a K. Schiemann (Spojené království) jsou soudci ze starých členských států, kterým byl jejich mandát rovněž prodloužen. Naopak P. Lindh (Švédsko), současná soudkyně Soudu prvního stupně, nahradí soudce C. von Bahren, Y. Bot (Francie), nahradí ve funkci generálního advokáta P. Légera a J.-C. Bonichot (Francie), nahradí ve funkci soudce J.P. Puissecheta. P. Léger i J.P. Puissechet jsou přitom jedněmi z nejdéle sloužících členů Soudního dvora. Zároveň s ohledem na to, že se funkce vzdal dosavadní italský soudce A. La Pergola, je na jeho místo jmenován dosavadní generální advokát A. Tizzano. Na jeho místo pak Itálie nominovala dosavadního soudce Soudu prvního stupně P. Mengozziho, kterého ve funkci nahradí E.M. Milanesi. Konečně jelikož dvěma generálními advokáty s „rotačním“ funkčním obdobím končí jejich funkční období (L.A. Geelhoed z Nizozemska a C. Stix-Hackl z Rakouska), na jejich místo přijdou V. Trstenjak (Slovinsko), současná soudkyně Soudu prvního stupně, a J. Mazák (Slovensko), v současné době předseda slovenského Ústavního soudu.²⁸

PRVNÍ SVAZEK SBÍRKY ROZHODNUTÍ SOUDNÍHO DVORA A SOUDU PRVNÍHO STUPNĚ V ČEŠTINĚ JE NA SVĚTĚ

Úřad pro úřední tisky vydal první svazek Sbírký rozhodnutí Soudního dvora a Soudu prvního stupně v češtině. Jedná se o pátý svazek ze šesti, které by Sbíрка z roku 2004, v části I, která shromažďuje rozsudky Soudního dvora, měla mít. Prvním oficiálně publikovaným rozsudkem je rozsudek ze dne 27. května 2004 ve věci Elsner-Lakeberg, C-285/02, Sbíрка rozhodnutí s. I-5861. Zbývá jen dodat, že si česká právnická veřejnost bude muset ještě počkat i na zvláštní vydání sbírky, které by mělo obsahovat 869 nejdůležitějších rozsudků Soudního dvora a Soudu prvního stupně vynesných do konce roku 2000.²⁹

Jan Komárek, Praha

Odbor komunitárního práva MZV. Názory vyjádřené v tomto příspěvku jsou vlastní autorovi a neodrážejí stanovisko instituce, kde pracuje.

²⁸ Jednotlivé dokumenty Rady, které obsahují jmenovací dopisy kandidátů na soudce spolu s jejich stručnými životopisy je možné nalézt na <http://register.consilium.eu.int/>. Čísla dokumentů jsou tato: 5452/06, 7461/06, 7752/06, 7461/06, 13767/05, 5548/06, 6690/06, 7037/, 7204/06, 7461/06, 7574/06, 7576/06, 7595/06, 7612/06, 7706/06, 7774/06, 7897/06, 7905/06.

²⁹ Ke správné citaci rozsudků právě s ohledem na existenci zvl. vydání Sbírký rozhodnutí srov. M. Bobek, J. Komárek, J.M. Passer, M. Gillis, *Předběžná otázka v komunitárním právu* (Linde 2005), s. 397-400.